

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 222

van **NADIA SMINATE**

datum: 7 maart 2022

aan **BART SOMERS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

Organisatie lokale en provinciale verkiezingen - Interfederale werking

Het evaluatieverslag van de lokale en provinciale verkiezingen van 2018 in Vlaanderen toont duidelijk aan dat er een aantal inherente risico's verbonden zijn aan een interfederale werking wat de verschillende elementen van de organisatie van verkiezingen betreft. In dat geval moet vooral worden gedacht aan negatieve gevolgen voor de efficiëntie, de aansturing en het risicobeheer. Zo verliep de communicatie met de softwareontwikkelaar ondermaats door de gebrekkige kennis van het Nederlands bij de ondersteunende diensten. Dat is uiteraard onaanvaardbaar voor een gedegen organisatie en beheer van de verkiezingen in een homogeen Nederlandstalige regio.

Op basis van deze informatie nam mijn fractie in een conceptnota op dat het Vlaamse niveau volledig onafhankelijk moet zijn in de organisatie van het eigen verkiezingsproces. Uiteraard mag er geen taboe bestaan rond de interfederale werking, maar dan moeten alle aspecten van deze onafhankelijkheid wel gegarandeerd kunnen zijn. Naar aanleiding van deze conceptnota hielden we hoorzittingen met een aantal belanghebbenden rond o.a. dat thema. De leidend ambtenaar van het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) verzekerde toen dat Vlaanderen op alle vlakken het verkiezingsproces in goede banen zal kunnen leiden in 2024. Tot op heden is er echter geen duidelijk overzicht van de interfederale werking gegeven; de vraag rijst dan ook: welke onderdelen van het verkiezingsproces worden er tot op heden via interfederale weg verzorgd en in welke aspecten opereert de Vlaamse overheid volledig autonoom (afgezien van de samenwerking rond de digitalisering van de verkiezingsuitgaven)?

1. Op welke onderdelen van de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen wordt samengewerkt met andere gefedereerde entiteiten en/of het federale niveau? Gelieve een overzicht te geven met volgende elementen:
 - a) korte toelichting van het desbetreffende procesonderdeel;
 - b) ministerieel besluit dat de interfederale werking bevestigt;
 - c) budget per procesonderdeel van de Vlaamse overheid.
2. Op welke manier wordt de onafhankelijkheid van Vlaanderen in de interfederale samenwerkingen gegarandeerd? Welke terugvalopties zijn ingebouwd in het geval van calamiteiten of ernstige tekortkomingen in de interfederale werking per voornoemd procesonderdeel?
3. Welke inspanningen zijn noodzakelijk tijdens de komende jaren om in 2024 de ambitie van het ABB in het evaluatierapport te operationaliseren (d.i. een volledige onafhankelijke actor zijn in het verkiezingsproces)?

**Vlaams
Parlement**

BART SOMERS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

ANTWOORD

op vraag nr. 222 van 7 maart 2022

van **NADIA SMINATE**

1. Interfederale samenwerking wordt niet geregeld bij wijze van ministerieel besluit maar vindt plaats op basis van samenwerkingsakkoorden tussen de verschillende overheden die verkiezingen organiseren: de Vlaamse overheid, de federale overheid, de Waalse overheid en de overheden van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en van de Duitstalige Gemeenschap.

Voor vier materies bestaan er samenwerkingsakkoorden:

- 1) Het gebruik van de stemcomputers. Omdat dezelfde apparatuur door zowel de Vlaamse, de federale en de Brusselse overheden en de overheid van de Duitstalige Gemeenschap wordt gebruikt, is het noodzakelijk dat het adaptief en evolutief onderhoud voor de software – en hierin zijn de veiligheidsupdates inbegrepen – gemeenschappelijk gebeurt. Het samenwerkingsakkoord bepaalt de verdeelsleutel van de kosten. De federale overheid betaalt 50%, de overige 50% wordt verdeeld onder de deelstaten à rato van het aantal kiezers dat digitaal stemt.
Aanpassingen die alleen van toepassing zijn voor Vlaanderen, de bijstand bij de organisatie van de verkiezingen, de technische bijstand op de dag van de verkiezingen en alle andere operationele diensten worden door de Vlaamse overheid zelf geregeld, buiten het samenwerkingsakkoord.
Voor de verkiezingen van 2024 is het gemeenschappelijk aandeel van Vlaanderen in deze kosten 169.000 euro. Ter vergelijking: de totale kost voor het gebruik van de stemcomputers bij de lokale verkiezingen in 2024 zal ongeveer 2,8 miljoen euro bedragen.
- 2) De ontwikkeling en het adaptief en evolutief onderhoud van de software voor het kandidatenbeheer, het contactenbeheer, het resultatenbeheer en de verspreiding naar de media. Deze software is tot stand gekomen op basis van een gemeenschappelijke overheidsopdracht tussen de federale overheid en alle deelstaten. De verdeelsleutel is analoog aan die van de stemcomputers, maar in de 50% ten laste van de deelstaten is Wallonië ook begrepen en het is à rato van alle kiezers.
Het betreft hier uitsluitend de gemeenschappelijke aanpassingen aan de software: veiligheidsupdates en functionele wijzigingen waar een consensus over bestaat. Aanpassingen die alleen voor Vlaanderen van belang zijn en alle diensten in het kader van de verkiezingen (deel 2 van het bestek) evenals de hosting in een datacenter, worden bilateraal afgesproken en vallen buiten het samenwerkingsakkoord.
Voor de verkiezingen van 2024 is het gemeenschappelijk aandeel van Vlaanderen in deze kosten nog niet exact gekend. De raming is 129.000 euro. Ter vergelijking: de totale kost voor het gebruik van deze software bij de lokale verkiezingen zal in 2024 minimaal 1,6 miljoen euro bedragen.
- 3) De oproep en erkenning van adviesorganen. Artikel 4 §2, 2° van het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 bepaalt dat de Vlaamse Regering voor de verkiezingssoftware de integriteit van de gegevens en het geheim van de stemming moet waarborgen en ze daar het advies voor inwint van een orgaan dat ze heeft erkend. Tot de verkiezingen van 2018 waren er twee lijsten met erkende organen:

een Vlaamse en een federale. Van de federale lijst maakten alle verkiezingsoverheden gebruik, behalve Vlaanderen. De leverancier van een verkiezingssoftware moest in de praktijk kiezen voor een adviesorgaan dat op beide lijsten tegelijk voorkwam. In de praktijk was dat één, waardoor er geen echte selectie meer kon gemaakt worden en er geen mededinging meer mogelijk was. Met een nieuw samenwerkingsakkoord zal er één gemeenschappelijke lijst zijn waarop de adviesorganen door alle overheden erkend worden. De erkenning gebeurt ook door de Vlaamse Regering afzonderlijk.

- 4) De digitalisering van de aangiften van verkiezingsuitgaven. Dat is een nieuw project dat door de Vlaamse overheid wordt getrokken. Een samenwerking is hier nuttig omdat er voor de aangifte van politieke partijen die in meerdere gewesten opkomen (en dat zijn ze bijna allemaal) slechts één gemeenschappelijke aangifte is die bij verschillende instanties moeten belanden. Op dit moment hebben de andere overheden het samenwerkingsakkoord nog niet ondertekend. Als de samenwerking niet mogelijk zou blijken, zal Vlaanderen alleen gaan.

Er zijn nog andere vormen van samenwerking via interfederale werkgroepen, maar die zijn niet gebaseerd op samenwerkingsakkoorden en zijn bedoeld als informatief overleg dat inspirerend kan werken. Elke beslissing die hieruit zou voortvloeien wordt genomen op basis van de bestaande beslissingsprocessen binnen de Vlaamse overheid.

2. In de interfederale samenwerking is er geen hiërarchie. Er wordt gewerkt op voet van gelijkheid en gestreefd naar een consensus. Die consensus is evenwel niet noodzakelijk. De kosten voor wijzigingen aan bepaalde software-onderdelen worden alleen verdeeld onder de overheden die zich daarmee akkoord verklaren.

De courante werkzaamheden gebeuren in een interfederale werkgroep. Voor beslissingen of in geval van meningsverschillen is er een interfederale stuurgroep met alle leidend ambtenaren van de betrokken administraties.

Hoewel er bij tekortkomingen in het verleden steeds een gemeenschappelijke ingebrekestelling werd gestuurd, is het mogelijk dat één overheid het betrokken bedrijf in gebreke stelt. De gunning van de gemeenschappelijke overheidsopdrachten in verband met verkiezingssoftware is immers altijd door alle ministers van de deelnemende overheden ondertekend. De facturatie gebeurt ook afzonderlijk aan de overheden en niet via de federale overheid.

In geval bepaalde calamiteiten betrekking hebben op één overheid wordt er bilateraal gehandeld. Het gaat dan ook vooral over de operationele diensten die nodig zijn voor de organisatie van de verkiezingen. Voor operationele diensten zijn er aparte contracten. Ze vallen buiten de interfederale samenwerking.

3. Ik meen te mogen stellen dat het Agentschap Binnenlands Bestuur een zelfstandige en onafhankelijke actor is. De interfederale samenwerking voor bepaalde onderdelen geeft geen enkele controle- of beslissingsbevoegdheid uit handen. Aanvullend verwijs ik ook naar de gestelde aanbeveling op p. 158 van het evaluatierapport verkiezingen 14 oktober 2018 die onder meer pleit voor een sterke risico-analyse bij elke samenwerking.